

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด ระยอง จันทบุรี และตราด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

1.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

1.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

2. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ความเป็นมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5 นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

3.2 งานวิจัยในประเทศ

การมีส่วนร่วม

ความหมายการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริง และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ทำนอง ภูเกิตพิมพ์ (2551 : 3) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละ

หน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

เมตต์ เมตต์การุณจิตต์ (2553 ข : 12) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

วันชัย โกลละสุต (2553 : 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กร หรือต่างองค์กรได้ร่วมกัน เพื่อการจัดงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมนั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดก็ตาม ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหาร เป็นเกณฑ์

สมเดช สีแสง (2553 : 22) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับ ได้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการภายในขอบเขตหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการบริหารแบบใหม่ที่เรียกว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Control หรือ TQC)

สมยศ นาวิการ (2553 : 1) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ อันถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้เข้ากับผู้ได้บังคับบัญชา และต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ บุคคล ชุมชน กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรม ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ เพื่อให้กิจกรรมนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะการมีส่วนร่วม

นักวิชาการกล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548 : 208) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยแบ่งตามอำนาจหน้าที่ของผู้ร่วมงาน ดังนี้

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือ การช่วยทำกิจกรรม คือ เข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการและการติดตามประเมินผล

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ หรือเป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมแสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม การมีส่วนร่วมโดยวิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเพียงบางส่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 11) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอนได้แก่

1. การมีส่วนร่วมคิดริเริ่มและตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมวางแผน
3. การมีส่วนร่วมดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ประชุม สุวดี (2551 : 4) ได้กล่าวไว้ถึง ลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
3. เป็นบุคลากรที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมถึงเห็นผลประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และการกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 ข : 24 - 25) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจำแนกการมีส่วนร่วมไว้หลายลักษณะดังนี้

1. จำแนกตามกระบวนการบริหาร ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การสื่อสาร การประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. จำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุม การเสวนา ทรัพยากรสัมพันธ์ ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเป็นผู้เชิญชวน และการมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน

3. จำแนกตามระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม

4. จำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม เป็นการที่บุคคล ชุมชน กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะของการบริหารจัดการหรือสนับสนุน ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายกิจกรรมนั้น ๆ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

อกิน รพีพัฒน์ (2547 : 49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางการแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และการวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนงาน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ศกุนต์ สายบุญลี (2547 : 56) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. ส่วนร่วมในการรับรู้ การรับรู้ข่าวสาร เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่จะรู้ ข่าวสารความเป็นไปของบ้านเมือง ความรู้หรือวิชาการต่าง ๆ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นการตกทอดทางสติปัญญาของมนุษย์จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และจากสังคมหนึ่งสู่สังคมหนึ่ง อันเป็นสิ่งสาธารณะ

2. ร่วมคิด จากการได้รับรู้ นำมาสู่การขบคิด พิจารณา มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เสาวนา แลกเปลี่ยนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพ

3. ร่วมตัดสินใจ การมีโอกาสดังกล่าวจะตัดสินใจรับหรือไม่รับกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและชีวิตของตนเอง อันถือว่าหากมนุษย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันแล้ว ผลที่เกิดขึ้นย่อมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการกับปัญหา เกิดความรักความหวงแหน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และต้องดูแลรักษา ขึ้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

4. ร่วมวางแผนและดำเนินการ การวางแผนร่วมกัน และดำเนินการร่วมกันย่อมมีพลังอย่างมหาศาลในการทำให้โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

5. ร่วมประเมินผล การประเมินค่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการแล้วหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไป

6. ร่วมรับผิดชอบ การคงอยู่ของกิจกรรมนั้น ไม่มีใครปฏิเสธว่าเป็นผลมาจากการรับผิดชอบ และการปฏิบัติดูแลรักษาร่วมกัน สำหรับสิ่งที่เกิดผลเสียหายหากมีการรับ “ผิด” เราก็จะพบกับสิ่งที่ “ชอบ” พลวัตรของกิจกรรมก็จะต่อเนื่องต่อไปเช่นกัน

7. ร่วมรับผิดชอบ ประโยชน์ ผลของกิจกรรมย่อมตกแก่สมาชิกของชุมชน ส่วนชุมชน จะกระจายผลประโยชน์ไปสู่สมาชิกของชุมชนแต่ละคนอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของชุมชนนั้น เช่น อาจใช้วิธีเฉลี่ยผลประโยชน์ อาจใช้เกณฑ์แบ่งปันตามสัดส่วน เป็นต้น

สำนักมาตรฐานการศึกษา (2548 : 116) ได้กำหนด ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุ การกำหนดความต้องการ และการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้าง ประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการขอรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้น สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

โกวิท พวงงาม (2551 : 8) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา กล่าวคือ ถ้าหากประชาชน ยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัย ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีฐานะ ยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน ทำให้ได้เรียนรู้ การดำเนินงาน และกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วม ประชาชนย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดีได้รับประโยชน์ หรือส่งผลเช่นไร

ฟอร์ณารอฟ (Fornaroff. 1980 : 104) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธีทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล
2. การดำเนินงาน
3. การใช้บริการจากโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1997 : 213) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ประกอบด้วย การริเริ่ม ตัดสินใจ ดำเนินการ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุน ทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประกอบด้วย ผลประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน คือเริ่มตั้งแต่การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล และผลประโยชน์

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดบริการสาธารณะ นโยบายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภารกิจหนึ่งในนโยบายสาธารณะ ซึ่งการศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมและประเทศ โดยรายละเอียดการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย ความเป็นมา ความหมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หลักการจัดการศึกษา และแนวนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีการดำเนินงานเป็นอิสระจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีโครงสร้างด้านอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ความเป็นอิสระในการบริหารและการคลัง มีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง และประการสำคัญมีอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากหลายปัจจัย เช่น เศรษฐกิจของประเทศเติบโต ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น เกิดคนหลากหลายกลุ่มในสังคม และการขยายตัวของระบบราชการ จนไม่อาจสนองต่อความหลากหลายของท้องถิ่นต่าง ๆ นำมาสู่การแก้ไขกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลง โดยได้เพิ่มสิทธิ เสรีภาพของประชาชนให้กว้างขวางอย่างไม่เคยมีมา และได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้เกิดความตื่นตัวของประชาชนในการปกครองตนเอง ซึ่งส่วนราชการต่าง ๆ ก็มีความตื่นตัวต่อการยกย่องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยการมอบอำนาจจากส่วนกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา คัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่าง ๆ แม้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง (กรมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 3)

ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

วุฒิสาร ตันไชย (2552 : 1) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงาน และร่วมรับบริหารสาธารณะต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

โกวิท พวงงาม (2553 : 20) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การที่องค์กรหนึ่งมีพื้นที่อาณาเขตของตนเองมีประชากรและมีรายได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีอำนาจและอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการ

ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง อาทิ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในชุมชน หรือการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 ก : 38) ได้กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หมายถึง การปกครองท้องถิ่น (Local Government) หรือการปกครองตนเอง (Local Self-government) ที่เป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตน ตามที่ได้รับโอนอำนาจจากส่วนกลางมาให้และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นท้องถิ่นจึงเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผู้บริหารที่ได้รับเลือกจากคนในท้องถิ่น มีอำนาจอิสระในการตัดสินใจ มีรายได้และมีงบประมาณ ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติงาน จึงกล่าวได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสมือนเป็นสถาบันฝึกสอนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้เรียนรู้

เดเนียล (Danial, 1967 : 101 - 103) ได้กล่าวไว้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือ กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรเป็นของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจ และการบริหารงานภายในเขตอำนาจของตน

สรุปได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่มีผลอันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐโดยประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดำเนินกิจการ หรือแก้ไขปัญหา เพื่อตอบสนองตามความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้การบริหารจัดการ หรือการดำเนินกิจการต่างๆต้องไม่กระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชนในเขตบริการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ การบริการสาธารณะด้านการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดดำเนินการ โดยได้มีการกำหนดภารกิจการจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ. 2549 : 3 - 8)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 289 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดสิทธิการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

มาตรา 16 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพ บำรุง ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การส่งเสริมกีฬา ตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเอง

มาตรา 17 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่น

มาตรา 18 ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการระบบบริการสาธารณะ ด้านการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา 19 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษไม่เต็มพื้นที่จังหวัด คือ เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษเต็มพื้นที่ คือ กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ ด้านการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา 23 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร อาจมีรายได้จากภาษี เพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติ

มาตรา 30 ให้มีแผนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยให้ถ่ายโอน การกิจการให้บริการสาธารณะดำเนินการอยู่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 32 ให้มีแผนปฏิบัติราชการเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการ กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดสิทธิการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองในการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม

สิทธิเสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 กำหนดว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 วรรค 2 และ 6 กำหนดเกี่ยวกับการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 38 ให้ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งพิจารณาการจัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ประสาน และส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม ความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษารวมทั้งเสนอและการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน

องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ดังนี้

1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าวโดยการสนับสนุน การอุดหนุนและการใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะด้านการศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อมตามความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น

หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 26) ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านความพร้อม และศักยภาพว่าสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้ 2 แนวทาง คือ

1. การดำเนินการจัดการศึกษาเอง โดยดำเนินการได้ 2 กรณี ดังนี้

1.1 ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเองภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ดำเนินการรับถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษาที่รัฐจะต้องถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาของรัฐให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการการศึกษา

2. การดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์ทางการศึกษา ทรัพย์สินอื่น ๆ รวมทั้งการเสนอแนะ แนะนำ และร่วมพัฒนาการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ (2549 : 9) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของรัฐ โดยยึดหลักการในการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลักการที่สำคัญ ได้แก่

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐประกาศว่าเป็นการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43 ต้องทั่วถึงประชาชน มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้จะต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือการมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

3. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้เอง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน อย่างมีคุณภาพและทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของสังคม ชุมชน เป็นหลัก

นโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี

กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดและพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับศักยภาพ ตรงกับความต้องการท้องถิ่น ประกอบด้วย 12 ด้าน ดังนี้

1. ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 3) ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนท้องถิ่นมีแนวทาง ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาพื้นฐาน ดังนี้

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2. เด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนได้รับการศึกษา

3. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับมีโอกาสดำเนินการต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. บุคคลที่ได้รับการศึกษาไม่ถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาภาคบังคับ ต้องได้รับโอกาส เข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. มีระบบบริหารหรือการประสาน ให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ ตามศักยภาพที่จะได้เรียน

6. ส่งเสริมและสนับสนุนบุคคลที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 3) ได้มีการกำหนดแนวทาง นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาพื้นฐาน ว่าต้องเร่งรัดการจัดการศึกษาให้ บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้ได้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 1) ได้มีกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบาย ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาพื้นฐานไว้ดังนี้

1. จัดให้มีบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้ได้ ตามเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

2. จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนตามที่กฎหมาย กำหนด

3. เร่งรัดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ส่งบุตรหรือบุคคลในความดูแลได้เข้ารับ การศึกษาภาคบังคับ และนอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

4. ส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรม เลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ และสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตามที่ต้องการและเหมาะสม

5. จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลที่ไม่สามารถ

พึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้อยโอกาส มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

6. จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557 : 6) ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2555 - 2558 โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งกระจายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมทั้งในเมืองและชนบท บนพื้นฐานที่ว่าประชาชนที่เข้มแข็งและมีความรู้คือทุนที่มีพลังในการต่อสู้กับความยากจน โดยจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเด็ก เยาวชน ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทุกคนให้เท่าเทียมกันทั้งในเมืองและชนบท โดยมียุทธศาสตร์การสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรทุกกลุ่มอย่างเสมอภาค ดังนี้

1. การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาทางเลือก เน้นเด็กดกหล่น ออกกลางคัน และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่เรียนต่อ และนักเรียนพักนอนในพื้นที่ยากลำบาก
3. การช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายทางสังคม
4. การจัดการศึกษาเพื่อนักเรียนพิการโดยโรงเรียนศึกษาพิเศษ
5. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสโดยโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

สรุปได้ว่า ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้ตรงกับความต้องการภายในท้องถิ่น อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานหรือบุคคลในความดูแลเข้ารับการศึกษากาบัดบังคับ รวมทั้งร่วมกับชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ จัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่อง หรือทุพพลภาพที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ตรงกับความสามารถของบุคคลนั้น

2. การจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 4) ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม อุปกรณ์การเรียนการสอนในแต่ละพฤติกรรม ควรยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพแวดล้อม ความสนใจ ความต้องการที่จำเป็นและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

2. ผู้สอนควรจัดแผนการเรียนการสอนโดยผสมผสานการสอนแบบตัวต่อตัวไปกับการสอนแบบกลุ่มย่อยและแบบกลุ่มขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพและยังคงมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม

3. ผู้สอนควรคำนึงถึงวิธีการสอนเชิงพฤติกรรมซึ่งจะช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไปพร้อมทั้งเพิ่มความมั่นใจในตัวเองขึ้น เช่น วิธีการให้แรงเสริม การสอนแบบกระตุ้นเตือน การเลียนแบบ การวิเคราะห์งาน การตะล่อมกล่อมเกลากิจกรรม นำทางไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นต้น

4. ผู้สอนควรจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาทักษะที่เรียนรู้แล้วในชั้นเรียนไปฝึกปฏิบัติ นอกห้องเรียนในสถานศึกษาหรือที่บ้านของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน ซึ่งมีผลส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเอง และดำรงชีวิตได้

5. ผู้สอนควรได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพ ให้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเช่นเดียวกับผู้ปกครองของผู้เรียน

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 4) ได้มีการกำหนดแนวทางด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน
2. บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

วิทยากร เชียงกูล (2551 : 3) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ต้องทุ่มเทพัฒนาพ่อแม่ พี่เลี้ยง/ครู ให้รู้จักดูแลพัฒนาสมองเด็กเล็กอย่างจริงจัง เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่สมองจะพัฒนาเรียนรู้ได้เร็วที่สุด และจะเป็นพื้นฐานให้เด็กเรียนรู้ ในชั้นประถมศึกษาได้ดียิ่งขึ้น การจะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแนวใหม่แบบกระตุ้นชี้แนะให้ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดทุกด้านรักการอ่านและการเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยตัวเองเป็น คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็น

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 4) ได้มีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่าต้องจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริหารทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 7) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. จัดการศึกษาปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้
2. ดำเนินการและ หรือ ส่งเสริม สนับสนุน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาแก่บุตร บุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรม และสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้ตามความต้องการและเหมาะสม

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการ หรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคคล ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัย การอบรมเลี้ยงดู การให้ศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบ ให้ได้รับการพัฒนาการที่มีความเหมาะสมในทุกด้าน

3. คุณภาพมาตรฐานการศึกษา

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 5) ได้มีการกำหนดแนวทางด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ดังนี้

1. มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่มาตรฐานชาติ
2. ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และให้จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี
3. สถานศึกษาเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก ภายใน 19 สิงหาคม 2548 และอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับแต่มีการประเมินครั้งสุดท้าย

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 6) ได้มีการกำหนดนโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษาว่าต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 8) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมาย คุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานชาติ
2. ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อรองรับระบบการประกันคุณภาพภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่กำหนด

3. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2554 : 1) ได้มีการกำหนดตามประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผน
5. ติดตามตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา
6. ประเมินคุณภาพภายใน
7. จัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8. มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า คุณภาพมาตรฐานการศึกษานั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมกับสถานศึกษา กำหนดเป้าหมาย จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ระบบประกันคุณภาพ เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐานชาติ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ระบบบริหารและการจัดการศึกษา

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 5) ได้มีการกำหนดแนวทางในด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษา
2. จัดการศึกษาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการศึกษาเอกชน โดยรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาในรูปคณะกรรมการ

4. สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและการจัดการศึกษา

สนิท จรอนันต์ (2551 : 25) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษาในท้องถิ่น ควรให้ปรับเปลี่ยนโดยกำหนดให้ อปท. ร่วมกันบริหารและจัดการศึกษาในรูปสหการ คือ ความร่วมมือร่วมใจ

ของคนในชุมชน ไม่ว่าชุมชนเมืองหรือชุมชนท้องถิ่นจะต้องเกิดขึ้นจากทุกภาคส่วน ร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นจาก อปท. ที่ใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือครู ซึ่งเป็นผู้ผลักดันในการสร้างคน และส่วนอื่น ๆ ของสังคมที่จะเป็นตัวหล่อหลอมคนในสังคมท้องถิ่น เพราะฉะนั้น ท้องถิ่นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง ด้วยศักยภาพที่มีอยู่ และการแบ่งปันใช้ทรัพยากรร่วม เช่น อบต. เทศบาล อบจ. มีครูรวมกันเท่าไร คนนี้สอนเก่ง คนนี้บริหารจัดการเก่ง ส่วนนี้มีงบประมาณ รวมทั้งคนเกษียณมีอยู่ทุกที่มีภูมิปัญญา มีปราชญ์ชาวบ้าน เมื่อนำมารวมกันจะผลักดันให้เกิดท้องถิ่นเข้มแข็ง ลดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในสังคมประชาธิปไตยที่ว่า ชุมชนต้องเป็นชุมชนประชาธิปไตย และพึ่งพาตัวเองได้ ผู้อยู่ในท้องถิ่นจึงต้องลุกขึ้นมาชี้แนะว่า การจัดการศึกษาในท้องถิ่น ควรจะเป็นอย่างไรอีกทั้งยังได้เสนอมุมมองในเรื่อง “การจัดการศึกษาในท้องถิ่น” ว่าการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษาจากกระทรวงศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการโดยเอกเทศนั้น มีข้อจำกัด และทำให้เกิดความคาดหวังถึงการบริหารและการจัดการศึกษาของ อปท. ในอนาคต จึงมีความเห็นว่า ควรปรับแผนปฏิบัติการโดยให้ อปท. ทุกระดับร่วมกันบริหารและจัดการศึกษาในรูปแบบสหการ

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 7) ได้มีการกำหนดนโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษาว่า ต้องจัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาให้คำนึงถึงผลกระทบด้วยการจัดการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 9) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้

1. มีการเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มาตรฐานตามศักยภาพ ความพร้อมความต้องการของท้องถิ่น โดยได้รับการประสานและส่งเสริม สนับสนุน จากกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน

2. ปรับปรุง แก้ไขข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และเสนอแนะข้อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้อำนาจการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยไม่กระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน

3. ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้มีข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4. ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินการบริหารและการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า ระบบบริหารและการจัดการศึกษานั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้ มีคุณภาพ มาตรฐานอย่างทั่วถึง ตามศักยภาพ ความพร้อมความต้องการของท้องถิ่น โดยจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พร้อมทั้งประสาน กระทรวงศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันปรับปรุง แก้ไขข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และเสนอแนะ ข้อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารการจัดการศึกษา

5. ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 6) ได้กำหนดแนวทาง ด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

1. มีการวางแผนงานบุคคลทางการศึกษาตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาตามเกณฑ์กำหนด

2. ครู คณาจารย์ บุคคลกรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกฎหมาย

3. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

วรากรณ์ สามโกเศศ (2551 : ๖) ได้มีการกล่าวถึง การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนที่ท้องถิ่นพึงพิจารณาและต้องให้ความสำคัญ คือ ความคิดริเริ่ม ควรมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ เช่น การขีโมอุปกรณั คุรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด หรือข้ามจังหวัด การฝึกสอนโดยให้นักศึกษาที่เป็นคนท้องถิ่นเข้ามาร่วมสอน การพัฒนาหลักสูตร การรวมตัวในการเรียนทางไกล และความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดงบประมาณและเกิดประโยชน์ต่อเยาวชนอย่างแท้จริง

วุฒิสาร ตันไชย (2552 : ๗) กล่าวว่า การจัดการศึกษาท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาที่ทำให้เยาวชน เด็ก และผู้เรียนได้ประโยชน์ โดยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสุข

ภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม นำมาสู่การมีคุณธรรม มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขณะเดียวกันในเชิงกฎหมาย รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 49 กำหนดให้การจัดการศึกษา 12 ปี อย่างมีคุณภาพและทั่วถึง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย องค์กรที่จัดการศึกษา 12 ปี ต้องยึดหลักว่าจะทำให้การศึกษามีคุณภาพและทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องครอบคลุมถึงกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ เด็กทุกกลุ่มที่ระบบการศึกษาท้องถิ่นต้องควบคุม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจุดแข็งในการจัดการศึกษาท้องถิ่น คือ ท้องถิ่นมีทรัพยากรที่เพียงพอในการจัดการศึกษา มีเอกภาพ มีสัญญาประชาคมหรือพันธะกับประชาชนในชุมชนสูงและที่สำคัญมีโอกาสที่จะยืดหยุ่นและออกแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ ดังนั้นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การลงทุนเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนและทรัพยากรบุคคล

สำนักประธานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 8) ได้กำหนดนโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ว่าต้องวางแผนงานบุคคลเพื่อใช้ในการประสานข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในการเสนอพิจารณา สรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 11) ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา
2. ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนบุคคลทางการศึกษาตามความต้องการ และตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. จัดสรรทรัพยากรในการส่งเสริมพัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและหรือมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์ และหรือผลงานดีเด่น และเป็นรางวัล เชิดชูเกียรติ
4. จัดทำเกณฑ์และดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
5. จัดตั้งชมรมหรือองค์กรวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาวิชาชีพให้เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ
6. ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อเกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับสถานศึกษาในการวางแผนบุคคลทางการศึกษา ตามความต้องการและตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยจัดทำเกณฑ์และดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งจัดสรร และระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและจัดตั้งชมรม หรือองค์กรวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษาเพื่อร่วมกัน พัฒนาวิชาชีพ

6. หลักสูตร

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 7) ได้กำหนดมีแนวทางด้านหลักสูตร ดังนี้

1. การจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ จะต้องมีความหลากหลายและถือว่าผู้เรียน สำคัญที่สุด

2. สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึง ความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

3. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางของรัฐ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ของแต่ละท้องถิ่น

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550 : 5) ได้กำหนด การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนี้

1. มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบ สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนแต่ละท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2. ผู้เรียนมีโอกาส สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง

3. องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการรับรู้ มีอาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย

4. มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการ เทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 9) ได้กำหนดนโยบาย ด้านหลักสูตรว่าต้องให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลาง และสาระหลักสูตร ท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้

สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดี ของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 12) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบาย ด้านหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียดสาระของหลักสูตรแกนกลาง และสาระของ หลักสูตรท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่อง หลากหลาย ซึ่งจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด
2. สถานศึกษาจะต้องมีการจัดให้เทียบโอนผลการเรียนตามหลักสูตรที่ผู้เรียนสะสม ไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกัน หรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน
3. สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดสาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางที่มุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม
4. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิก ที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงสาระความรู้เกี่ยวกับตนเอง และ ความสัมพันธ์ของตนเองเกี่ยวกับสังคม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย
5. จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. สถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด ติดตาม ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างต่อเนื่องและร่วมปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามกำหนด
7. พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิทยาการในบริบทของสังคมไทย

สรุปได้ว่าหลักสูตรนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมกับสถานศึกษากำหนด และจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลาง และสาระหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่อง หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งรูปแบบเดียวกันหรือ ต่างรูปแบบ จากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผล ร่วมทั้งปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับพัฒนาศักยภาพ ของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิทยาการในบริบทของสังคมไทย

7. กระบวนการเรียนรู้

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 8) ได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติด้านกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละรูปแบบและระดับการศึกษา
2. ผู้เรียนได้รับการศึกษาตามความสนใจ ความถนัด โดยเรียนรู้จากการผสมผสานสาระความรู้ เรียนรู้พร้อมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทุกสถานที่ จากประสบการณ์จริง โดยสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

3. ผู้สอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2550 : 6) ได้มีการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข ดังนี้

1. คนไทยได้เรียนรู้เต็มศักยภาพของตนเอง
2. คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม
3. คนไทยสามารถปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
4. คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข
5. คนไทยมีความสามารถ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถแก้ไขปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 11) ได้กำหนดนโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้ว่าต้องจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย และสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 15) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และกระบวนการการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามระดับการศึกษา

2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

7. ให้สถานศึกษาประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบความรู้ไปในกระบวนการเรียน การสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

8. ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

9. ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสพการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

10. ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

11. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

โกวิท พวงงาม (2553 : 23) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในท้องถิ่นว่า อย่าจับปลา ให้เขากินจะมีกินชั่วคราว แต่จงสอนให้เขาจับปลา จะมีกินชั่วชีวะ หมายความว่า เวลาเราจะพัฒนาใคร หรือพัฒนาอะไร ต้องสอนให้เขาคิด หรือสอนให้เขาทำด้วย ไม่ใช่ให้อย่างเดียว การจัดการศึกษา

จึงมีคำตอบอยู่ที่ท้องถิ่น แต่ท้องถิ่นจะมีลักษณะการจัดการการศึกษาอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในท้องถิ่น ไม่ใช่เฉพาะโรงเรียน หรือ อปท. แต่หมายถึงพหุสังคมทั้งหมด ดังนั้น เราจะร่วมกันจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายของนโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่น เราควรปฏิรูปการศึกษา โดยการเปลี่ยนทัศนคติใหม่ สร้างคนที่มีความรับผิดชอบ ใช้สิทธิเสรีภาพอยู่ในขอบเขต ต้องมีวิธีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการสร้างคน

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการร่วมกับสถานศึกษา บุคคล ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ คุณธรรม ค่านิยมอันดีงาม พร้อมทั้งสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

8. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 54) กำหนดแนวทางไว้ว่า การบริหารการศึกษาที่ดีเพื่อให้ได้คุณภาพนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาโดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้ ทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรกายภาพหรือทรัพยากรข้อสนเทศก็ตาม ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น สิ่งที่ผู้บริหารจะต้องยึดถือเป็นหลักหรือเป็นแนวทางสำคัญ คือ ความเสมอภาคด้านคุณภาพของทรัพยากร ความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิภาพขององค์กร โดยจะต้องถือหลักสำคัญว่า องค์กรหรือหน่วยงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการลงทุน และการลงทุนนั้นจะต้องได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า และความคุ้มค่านั้นอาจจะมีผลในรูปแบบของผลตอบแทนที่วัดได้หรือที่วัดไม่ได้ก็ได้ เช่น ความมีเกียรติ ความมีชื่อเสียงและการยอมรับ ดังนั้นการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาและระบบบริหารทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นแนวทางสำคัญอันจะนำองค์กรทางการศึกษาไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างแท้จริง

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 9) ได้กำหนดให้มีแนวทางการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีแนวทางด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. จัดระบบหรือวางแผนการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจากเงินงบประมาณ ทรัพย์สิน และทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนในประเทศจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กร สถาบัน รวมทั้งจากต่างประเทศ และภายในเพื่อการศึกษาในอัตราส่วนที่เหมาะสมของงบประมาณทั้งหมดในปีงบประมาณนั้น ๆ

2. ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 12) ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ว่าต้องระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 17) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม

2. สนับสนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

3. สนับสนุนเงินอุดหนุนการศึกษาโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นตามความจำเป็นและเหมาะสม

4. สนับสนุน เงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐให้เท่าเทียมกัน

5. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยตามความจำเป็นและเหมาะสม

6. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น

7. จัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

8. ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการ ศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา และคุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก

9. ให้ระดมทรัพยากรทางการศึกษา โดยอาจเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

10. สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรทางการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริหารทรัพยากรอื่น ให้สถานศึกษาสามารถและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

11. ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรต่าง ๆ โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อน หรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา นั้น เป็นจัดระบบ วางแผน การจัดสรร สนับสนุน งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็น ในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้บุคคล ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการระดมทรัพยากรสำหรับจัดการศึกษา และร่วมกันสร้างระบบตรวจสอบ ติดตาม การประเมิน ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยคำนึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

9. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 10) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติด้าน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. พัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถทักษะ ในการผลิต พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม คู่คุณค่าเกิดประโยชน์ สูงสุด

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. มีคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ตามความจำเป็น

4. มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551 : 20) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับ นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไว้ดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2. พัฒนาขีดความสามารถผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้ง การติดตามตรวจสอบ และการประเมินเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่มีความคุ้มค่าและเหมาะสม กับกระบวนการเรียนรู้

4. จัดให้มีคลื่นความรู้ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่ง วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์ สำหรับการศึกษ ในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

5. จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไร ที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และ โทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

6. จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสาน ดูแล ให้บริการทางเทคโนโลยี เสนอนโยบายแผนส่งเสริมและประสานวิจัย การพัฒนาและการ ประยุกต์ใช้รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 13) ได้กำหนดนโยบาย ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ว่าต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัด พัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินสนับสนุน การผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุ โทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

สุรพล บุญลือ (2557 : 1) กล่าวว่า การจัดการเป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรหรือหน่วยงาน และการจัดการเกี่ยวกับบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อช่วยให้การจัดการระบบ การนำเทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาแก้ปัญหาการศึกษา ให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการ แบบบูรณาการ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายและนโยบาย เป็นองค์ประกอบด้านการกำหนดบทบาท วัตถุประสงค์ โปรแกรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและทรัพยากรการเรียนในหน่วยงาน ซึ่งควรจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน

2. การสนับสนุนจุดมุ่งหมายและนโยบาย ควรมีการวางแผนที่ดี มีการจัดหาข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ ให้พร้อมอยู่เสมอ เพื่อความสะดวกในการพิจารณาตัดสินใจ

3. การบริการและร่วมมือกันทุกฝ่าย เป็นการจัดการแบบประสานและร่วมมือกันทำงาน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอน (วิชาการ) หรือฝ่ายกิจกรรมอื่น ๆ ในองค์กร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จะมีการประสานกันตั้งแต่จุดเริ่มต้นของหลักการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร ทั้งในด้านผู้ผลิต ผู้ใช้เทคโนโลยี และผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งสามารถประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พร้อมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

10. การส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 11) ได้กำหนดแนวทางในด้านการส่งเสริม กีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน ดังนี้

1. มีสถานที่เล่นกีฬา ออกกำลังกาย และนันทนาการอย่างเหมาะสม
2. ให้ประชาชนมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย การกีฬา นันทนาการ และแสวงหาความรู้
3. สร้างทักษะพื้นฐานด้านกีฬาเพื่อนำไปสู่การแข่งขันกีฬา กีฬาสุขภาพ กีฬาแก่งอาชีพรักกีฬาเพื่อพัฒนาอาชีพ ตามความพร้อมและความเหมาะสม
4. มีการจัดตั้งและดำเนินการด้านแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

5. ปลุกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบอบวินัย ความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 14) ได้กำหนดนโยบาย ด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชนว่าต้องส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงาน

ด้านกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กและเยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบบริการ แก่เด็ก เยาวชน ประชาชนอย่างหลากหลายเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 21) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับ นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน ไว้ดังนี้

1. จัดตั้งและสนับสนุนให้มีศูนย์เยาวชน ลานกีฬา สนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย สวนสุขภาพ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
2. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกีฬาเพื่อมวลชน กีฬาพื้นบ้านอย่างแพร่หลาย
3. จัดกิจกรรมกีฬาสำหรับบุคคลกลุ่มพิเศษอย่างเหมาะสม และเพียงพอ
4. ฝึกกีฬาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ฝึกสอนที่มีความชำนาญในด้านกีฬาแต่ละประเภท ตามศักยภาพและความพร้อมของท้องถิ่น
5. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งชมรม สมาคม สโมสร องค์กรเกี่ยวกับการกีฬาและนันทนาการ
6. ส่งเสริมหรือจัดตั้งให้มีการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ
7. รมรณรงค์และเผยแพร่ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนด้านการ ออกกำลังกาย การกีฬา นันทนาการ กิจกรรมค่ายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
8. ดำเนินการจัดตั้ง ตลอดทั้งให้การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น
9. จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย ระเบียบวินัย ความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2553 : 3) ได้กล่าวว่า เด็กและ เยาวชนเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของสังคม ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ต่อไปในอนาคต ดังนั้นการพัฒนาให้เด็กและเยาวชน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ จึงเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนของสังคมปรารถนา เพื่อสนองตอบสนองต่อการกิจอันสำคัญนี้ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเร่งดำเนินการส่งเสริม กิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรม ด้านการเล่นกีฬา กิจกรรมด้านนันทนาการ กิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคม และชุมชน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน เป็นการจัดตั้งและ สนับสนุนให้มีสถานที่เล่นกีฬา ออกกำลังกาย การจัดการแข่งขันกีฬาและแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งสร้างทักษะพื้นฐาน ความรู้ ความตระหนักด้านกีฬา และการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้กับเด็ก เยาวชนและประชาชน

11. การส่งเสริมอาชีพ

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 12) ได้กำหนดแนวทางในด้านการส่งเสริมอาชีพ ดังนี้

1. มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ประชาชนได้รับการพัฒนา ความสามารถในการประกอบอาชีพ
3. มีการระดมทุนและรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระในลักษณะเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
4. มีการพัฒนามาตรฐานของสินค้า บริการ และบรรจุภัณฑ์ให้สามารถออกสู่ตลาดสากล
5. ให้มีการจัดระบบการจัดการและสร้างเครือข่ายด้านการตลาดมาตรการ
6. ดำรวจข้อมูลพื้นฐานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ
7. ดำรวจและจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น
8. จัดให้มีการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการประกอบอาชีพ การจัดการ และการตลาดให้แก่เด็กและเยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ตามสื่อประเภทต่าง ๆ
9. จัดทัศนศึกษาและส่งบุคลากรรับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาและเผยแพร่การบริหารจัดการ การจัดการความรู้

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 15) ได้กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพว่าต้องสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนำวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 23) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับนโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ ไว้ดังนี้

1. ดำรวจข้อมูลพื้นฐานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ
2. ดำรวจจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น
3. จัดให้มีการให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ การจัดการ และการตลาด ให้แก่เด็ก เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ตามสื่อประเภทต่าง ๆ

4. จัดทัศนศึกษาและส่งบุคลากรรับความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาและเผยแพร่

5. การจัดตั้ง ผู้ประกอบอาชีพอิสระ กลุ่มสนใจ สมาคม ชมรมอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคี และแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพของท้องถิ่น

6. จัดให้มีการระดมทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจำหน่ายสินค้า

7. ให้มีการประสานงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและช่วยเหลือด้านการตลาด สินค้า แรงงาน บริการ

8. จัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าท้องถิ่น รวมทั้งสินค้าท้องถิ่นอื่น

9. พัฒนาผลผลิต บริการ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 ข : 5) ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. สำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และส่งเสริมอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น จัดทำทะเบียนอาชีพ ทะเบียนวัตถุดิบ ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน การสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการส่งเสริมอาชีพ

2. การฝึกอาชีพ ฝึกอบรมตามความต้องการของประชาชน กลุ่มอาชีพ ในท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการผลิต การปลูก การสร้างผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนส่งเสริมอาชีพและสร้างโอกาสในการทำงาน สร้างรายได้ แก่ประชาชนอยู่ในวัยทำงาน สตรีและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่รับผิดชอบ

3. ส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมือนกันหรือใกล้เคียง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมกลุ่มอาชีพในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วให้มีความเข้มแข็ง

4. การส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพของประชาชน

5. การส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ การบริหารจัดการ การปรับปรุง และสร้างโอกาส การแข่งขันทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และต่างประเทศ

6. การส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ในการจัดทำแผน การส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. มีการติดตามประเมินผล แผนงาน โครงการ กิจกรรม การส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาไปสู่ความต้องการของประชาชนในทุกระดับ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมอาชีพ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนได้รับการพัฒนา ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีการระดมทุน และรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระในลักษณะเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีการพัฒนามาตรฐานของสินค้า บริการ และบรรจุภัณฑ์ให้สามารถออกสู่ตลาดสากล ให้มีการ จัดระบบการจัดการและสร้างเครือข่ายด้านการตลาด

12. การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2549 : 13) ได้มีการกำหนดให้มีแนวทางการปฏิบัติงาน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. เด็ก เยาวชน และประชาชน รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย
2. มีศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ แหล่งและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และแหล่งประวัติศาสตร์
4. อนุรักษ์ และฟื้นฟูศาสนาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีให้ดำรงอยู่

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 16) ได้กำหนดนโยบาย ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าต้องมีการบำรุงรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์ สถาบัน ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิด สังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจ ในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2552 : 25) ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับ นโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. เผยแพร่และถ่ายทอดให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ในท้องถิ่นมีความรักและ ความหวงแหนในศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. จัดตั้งหรือส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อรวบรวมศิลปวัตถุ และแหล่งข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. จัดสรรทรัพยากรและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลรักษา บำรุงรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ศิลปกรรมท้องถิ่น
4. จัดกิจกรรมส่งเสริม อนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่เน้นเอกลักษณ์ ความเป็นไทยและท้องถิ่น

5. อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ให้คงอยู่และพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 ข : 7) ได้กำหนดแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น ดังนี้

1. ผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ เห็นคุณค่า ห่วงแหน ตระหนัก และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น

2. ในการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์กายภาพ อาชีพ ศาสนา เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสม

3. การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ถือเป็นภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

สรุปได้ว่า การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการบำรุงรักษา อนุรักษ์ เผยแพร่จัดกิจกรรม พื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี แหล่งประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ให้ดำรงอยู่ พร้อมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

แมคคาร์ธี (McCarthy. 1971 : 705) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนกับการจัดการศึกษาท้องถิ่นรัฐโอไฮโอ พบว่า การจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษายังไม่ชัดเจน ไม่มีการประชาสัมพันธ์นโยบายในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม มีความต้องการให้มีการจัดระดับของสถานศึกษา และความต้องการให้มีการประเมินคุณภาพของหลักสูตรและครูผู้สอน

ดีลันซี (Delancy. 2000 : 2349) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการตัดสินใจในหลักสูตรการเรียนระดับเขต พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการกำหนดหลักสูตรการสอนของโรงเรียน มีผลต่อวิสัยทัศน์นักการศึกษา และมีความคิดเห็นแตกต่างกัน การใช้วิธีสื่อสารที่เหมาะสม และการสื่อสารสองทางจะเกิดประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจ และทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งในโรงเรียน

โกลด์ (Gold, 2000 : 295) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การให้ชุมชนในเขตพื้นที่การบริการของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนในเขตเมืองครอบคลุมไปถึงความต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และนักการศึกษา ชุมชนมีรายได้ต่ำ จะมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษา

ไพรเออร์ (Pryor, 2005 : 193 - 203) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การระดมกำลังการมีส่วนร่วมของชุมชนสังคมเมืองสำหรับการจัดการเรียนการสอนในชนบท กรณีศึกษาประเทศกานา พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง โรงเรียนควรจะกระตือรือร้นในการพยายาม สร้างความร่วมมือมากกว่าการหวังพึ่งให้ชุมชนเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน

งานวิจัยในประเทศ

นนิตย์ โสพุดอ่อน (2550 : 210) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามสถานภาพโดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุดร บังสูง (2550 : 52 - 53) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตาพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตาพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตาพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประเภทการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ฐรินทร์ นิยมนา (2550 : 84) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ด้านวิชาการและด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารบุคคลและงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตาม สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สมเจต วิสัยสูงเนิน (2551 : 65) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) องค์การ บริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิชาการและด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง 2) การศึกษาการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

สันติสุข อยู่สุข (2551 : 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด หนองบัวลำภู พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพศชายและหญิง มีส่วนร่วมในการบริหาร โดยภาพรวม ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีส่วนร่วมในระดับการบริหารงาน มากกว่าเพศชาย ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ ไม่แตกต่างกัน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจำแนกตามระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารโดยภาพรวม ด้านการบริหารงาน วิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีส่วนร่วมในการ บริหารงบประมาณ และบริหารงานบุคคลไม่แตกต่างกัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารในภาพรวมด้านบริหารวิชาการ และด้านการ บริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนการบริหารงบประมาณไม่แตกต่าง

ศศิวิมล จุลศิลป์ (2551 : 270 - 282) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประยุกต์ใช้กระบวนการเอไอซี พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและนอกเขตเมือง พบว่า ทั้งสองกรณีศึกษามีลักษณะกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

สุวรรณรัตน์ ใจเจริญ (2551 : 92 - 95) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิ พบว่า 1) โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิมีปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหา คือ การประเมินผลหลักสูตร การสร้างหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ 2) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ประกอบด้วย ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำนโยบายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร เวิร์ดให้จัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและจัดทำสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาครูและบุคลากรของชุมชนในเรื่องการจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น

เบญจรงค์ แสงสุกาว (2551 : 168) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีตำแหน่งต่างกันมีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร การศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนคร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมี ส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการ บริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปไม่แตกต่างกัน

ธนิดา สิงห์พันธ์ (2552 : 77) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า 1) คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปริมาณการมีส่วนร่วม ในประเภทการระดมทรัพยากรมากที่สุด รองลงมาคือการประสานงานและประชาสัมพันธ์ และ น้อยที่สุด คือ ประเภทการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 2) คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาพรวม และรายกิจกรรมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย 3) คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเพช ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ลัดดา เหนี่ยวพิพัฒน์ (2552 : 87) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหารงาน วิชาการ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

ปริยานุช สุขบุญมาก (2552 : 94) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอสตึกในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า 1) สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอสตึกในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงมากจากไปน้อย คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ และ ด้านบริหารงานบุคคล 2) การเปรียบเทียบสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอสตึกในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 3 จำแนกตามสภาพในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตะวัน พันธุ์ศรี (2552 : 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก

มณฑล เอกอัครราชทูต (2553 : 81) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำตลิ่งชัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและแก้ไขปรับปรุง ตามลำดับ

ประเมิน ทองพรวง (2553 : 90) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกตามสภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลภายในและบุคคลภายนอกโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพได้โดยการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือเริ่มตั้งแต่การร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลและผลประโยชน์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด ระยอง จันทบุรี และตราด โดยใช้กรอบแนวคิดตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี